

Blaž Prapotnik

V TRPKI DEŽELI PESNIKA ERNSTA GOLLA

Dvojezična knjiga, izbor pesmi V TRPKI DEŽELI ČLOVEKA/IM BITTEREN MENSCHENLAND, nesrečnega poeta Ernsta Golla, Slovenjgradčana, je izšla pri Založbi CERDONIS ob 110. obletnici avtorjevega rojstva. Po otvoritvi spominske plošče na pročelju pesnikove rojstne hiše pri Gollu, (danes hotel Kompas na Glavnem trgu), je slavnostni govornik zbrane povabil na predstavitev knjige s pomenljivimi pesnikovimi verzii:

NAPIS NA VRATIH

*V hišo k meni vstopiti želite,
pred pragom govor zli pustite:
kolikor stopnic do mene vodi,
nad obrekljivim svetom pno se moji svodi.*

Po osmih ponatisih v nemškem jeziku, v katerem je pesnik ustvarjal, smo po zaslugi prevajalca magistra Vinka Ošlaka dobili pesmi tudi v slovenščini – torej v jeziku pesnikovega otroštva.

Ideja, da bi odličnemu pesniku in njegovemu opusu napravili prostor, ki mu gre – tudi v slovenski kulturni zavesti – pa je zorela dalj časa, nekaj desetletij. Čeprav pretekli čas in oblast tostran meje Ernstu Gollu nista bila naklonjena, so nekateri intelektualci temu vendarle kljubovali.

Že pred tridesetimi leti je Tone Sušnik v slovenjgraških Odsevih zapisal: Morda bomo le kdaj dobili v slovenščini njegove pesmi! In ugotovil, da je krivično zamolčan v naši javnosti, čeprav je mestu Slovenj Gradec tudi pesnik Ernst Goll v čast kot skladatelj Hugo Wolf in sosed iz Starega trga kipar Franc Berneker.

Poteza urednika Toneta Turičnika, da članek in prevod pesmi objavi, je bila dokaj smelo dejanje, saj je takratna oblast Ernsta Golla, ki je v Gradcu naredil samomor leta 1912, uvrstila med naciste! Ozkosrčna logika ga je topoumno povezovala s fašizmom samo zato, ker so si ti prisvojili nekaj pesnikovih verzov...

V smislu moralne poprave krivic in razjasnitve nesmislov je Vinko Ošlak za 25. številko Odsevanj – časopisa za leposlovje in kulturna vprašanja, prispeval članek z zgodovinskimi dejstvi in nekaj prevedenih pesmi. To pa je bil že zametek knjige, ki jo predstavljamo.

V grenki deželi človeka/Im Bitteren Menschenland je torej izbor Gollovih pesmi, pisanih v nemškem jeziku. Knjiga je v celoti dvojezična in predstavlja zbirko najznačilnejših, morda najlepših verzov po izboru prevajalca in pisca spremnega eseja z naslovom: Pozabljeni in zamolčani pesnik iz Slovenj Gradca.

Z nemškega govornega in kulturnega območja, kjer ima pesnik vidno mesto med svojimi sodobniki, je svoje videnje in pomen Ernsta Golla orisala Anna Elisabeth Wrienz z esejem: Kdo je Ernst Goll? Na to vprašanje strnjeno odgovarja tudi urednik knjige Andrej Makuc v zloženki, ki je izšla hkrati s knjigo: Ernst Goll, pesnik, se je rodil v Windschgrazu/Slovenj Gradcu 14. marca 1887. V mesto se je priselil že njegov ded Johann Goll. Ernest Goll (pesnikov oče) je bil eden najpremožnejših meščanov, višji poštni uradnik, gostilničar in lastnik Hotela Post (danes Hotel Kompas). Njegovemu prvorojencu iz zakona z Anno Crosel so parke usodile pekel in nebo pesnikovanja. Po slovenjgraški utrakvistični (dvojezični) normalki (štirirazrednici) in mariborski realki (Staats Gymnasium) v letih od 1898 do 1905 (v tem obdobju je ime Ernest zamenjal z Ernst – kar v nemščini pomeni »resni«) je do leta 1912 v Grazu/Gradcu študiral nemščino in francoščino. Zadnje počitnice je izbral za svoj odhod v onstranstvo – odpomagal si je s skokom z okna drugega nadstropja graške univerze. Pokopali so ga v Gollovi družinski grobnici na mestnem pokopališču v rojstnem mestu.

V letu smrti Ernsta Golla je posthumno izšla njegova pesniška zbirka *Im bitteren Menschenland* (V trpki deželi človeka) in v nemškem jezikovnem okolju ji je bilo doslej usojenih kar osem ponatisov (zadnji leta 1982). Bogata pesniška zapuščina razkriva Ernsta Golla kot novoromantika – o tem govore lege skrajne razpetosti med čisto poduhovljenostjo in senzualizmom, lirski nastavki v doživljanju mehke štajerske pokrajine in stiske ob občutjih tujstva v mestu, mir in spokojnost v krščanski dejavnosti nasproti mistični nedojemljivosti sveta . . .

Dovolj in preveč razlogov za bolečo razklanost, ki je pesniku narekovala prijatelju Juliusu Franzu Schützu namenjene pisemske besede slovesa in opravičila:

»Življenje me ni ljubilo. Do zadnjega sem čakal, a dobrega angela ni bilo.«

Dr. Bruno Hartman, eden pesnikovih prvih prevajalcev, je v citatu na zavihku knjige zapisal, da so pesmi Ernsta Golla najbližje sopotnice slovenske moderne in slovenskih ekspresionistov.

Pesmi imajo po mnenju literarnih strokovnjakov in poznavalcev nesporno umetniško vrednost. Poetova sporočila pa so človeška, mnogokrat pretresljiva, trpka in resna; na mračnem robu med eterično lepoto in smrtjo. Ernst Goll s svojo poezijo potrjuje, da je pravi – občečloveški pesnik. Izbor njegovih verzov pa je v zbirki postavljen tako, da se prevesi iz razigranega uvoda v morbidni konec s slutnjo zanesljive smrti.

Celotno knjigo sestavljajo trije deli: izbor poezije, ki so mu dodani prevodi Bruna Hartmana in Kristine Jeltnikar ter Mateje Lesjak, sledi dokumentarni del s fotografijami in eseja o avtorju.

Prevajalec in urednik sta se med zbiranjem gradiva za dokumentarni del knjige pogovarjala tudi s svojci in znanci ter izbrskala zanimive podatke in fotografije. Nekaj gradiva sta nabrala tudi v arhivu slovenjgraškega Sokličevega muzeja, ki so ga začeli letos strokovno urejati.

Tako ima knjiga Ernsta Golla tudi zgodovinsko ne le literarno vrednost, saj vrača pesniku zamolčano preteklost.

Po besedah urednika Založba Cerdonis iz Slovenj Gradca simbolično z besedo vrača pesniku del otroštva. Obenem pa ta dvojezična knjiga slovenskemu bralcu prinaša presunljive pesmi, del bogate literarne dediščine, ki so jo naši predniki in rojaki (tudi duhovna vrhova slovenske umetniške besede Prešeren in Cankar) pisali v drugih jezikih (nemškem).

Knjigo je grafično oblikovalo podjetje STUDIO S, d.o.o. iz Slovenj Gradca in

ji nadelo pridih patine in pesnikove prisotnosti z njegovim portretom na naslovnici in prosojno silhueto pred panoramo rojstnega mesta na zadnji strani.

Izid zbirke sta podprla Knjižnica Ksaverja Meška iz Slovenj Gradca in Avstrijsko veleposlaništvo v Ljubljani – oddelek za kulturo.

S tem delom je bilo torej opravljeno kulturno in v nekem smislu tudi etično dejanje, ki ni pomembno le za Slovenjgradčane, ampak za Slovence kot kulturni narod, saj osvetljuje še en košček naše literarne zgodovine, hkrati pa meddržavno zbližuje dve, skozi čas prepletajoči se kulturi, dva jezika in povezuje dva sosednja naroda, ki sta nekako zaznamovala tudi pesnika Ernsta Golla.